

ನದಿ ಮತ್ತು ಮಾನವ

ನದಿಯೊಂದಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಬಂಧ ಇಂದು ನಿನ್ನೆಯದಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಒಂದು ನಾಗರಿಕತೆಗಳು ಬದುಕಿ, ಬೆಳೆದು, ಬಾಳಲು ಕಾರಣವಾದುವು ನದಿಗಳೇ. 'ಈಜಿಪ್ಟ್ ನಾಗರಿಕತೆ ನೈಲ್ ನದಿಯ ವರಪ್ರಸಾದ' ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ಪರಿಚಿತ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ, ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಯ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು.

ತನ್ನನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡುವ ನದಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೊಂದು ಪೂಜ್ಯಭಾವವಿರುವುದು ಸಹಜವೇ. ಭಾರತೀಯರ ಪಾಲಿಗಂತ್ರೂ ನದಿಯೆಂಬುದು ತಾಯಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಾವುಕನಾದ ಭಾರತೀಯನಿಗೆ 'ಗಂಗಾನದಿ' ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ; 'ಗಂಗಾ ಮಾಯಿ, ಗಂಗಾ ತಾಯಿ' ಎಂದಾಗಲೇ ಆತನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ. ಪುಣ್ಯ ನದಿಯ ಜಲ ಸ್ಪರ್ಶ ತಮ್ಮನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಾದ ಭಾರತೀಯರ ಪಾರಂಪರಿಕ ನಂಬಿಕೆ, 'ಗಂಗೇಚ ಯಮುನೇ ಚೈವ ಗೋದಾವರೀ ಸರಸ್ವತೀ ನರ್ಮದೇ ಸಿಂಧು ಕಾವೇರೀ ಜಲೇಃಪಿಸ್ತನ್ ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕುರು' ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಪುಣ್ಯ ನದಿಗಳನ್ನೂ ಆವಾಹಿಸಿ ಏಕತ್ರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸು, ಗಂಗೆಯ ಪವಿತ್ರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ತನ್ನ ಒಳ ಹೊರಗನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಲಿ ಎಂಬ ಅಭೀಷ್ಟೆಯಿಂದ ಕವಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿತೆ 'ಗಂಗಾವತರಣ'ದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು- 'ಎದೆಯ ನಲೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಬಾ, ಜೀವ ಜಲದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿ ಬಾ, ಮೂಲ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಬಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಹೃದಯ, ಪ್ರಾಣ, ಆತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಚೈತನ್ಯ ಹರಿದು ಬರಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು,

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ಕುರಿತು-
ಹರಿಪದ ಪಾದ್ಯ ತರಂಗಿಣಿ ಗಂಗೆಃ ಹಿಮವಿಧು ಮುಕ್ತಾಧವಲ ತರಂಗೇಃ
ದೂರೀಕುರು ಮಮದುಷ್ಟತಿ ಭಾರಂ ಕುರುಕೃಪಯ ಭವಸಾಗರ ಪಾರಮ್||
(ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಶುಭ್ರ ಹಿಮಧವಲ ತರಂಗಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಗಂಗೆಯೇ, ನನ್ನ ಪಾಪದ ಹೊರೆಯನ್ನು ದೂರಗೊಳಿಸು; ಭವಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸು)- ಎಂದು ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೂ ನದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾರತೀಯರ ಶ್ರದ್ಧಾಭಾವವನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯಾತ್ರಾ ಸ್ಥಳಗಳು ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಒಂದೊಂದು ನದಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ. ಕೆಲವು ನದಿಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಸ್ಮೃತಿಕೋಶಗಳಂತಿವೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ಸರಯೂ ನದಿಯೆಂದರೆ ರಾಮಾಯಣದ ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ; ಯಮುನಾ ನದಿ ಭಾಗವತದ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟೋ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾವುಕ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನದಿಯೆಂಬುದು ಒಂದು ಜೀವಂತ ಸತ್ತ್ವ. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ನಗು-ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ; ಅವರ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಅರಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದ ಏರಿಳಿತಗಳು ಮನುಷ್ಯರ ಇತಿಹಾಸದ ಪತನ ಅಭ್ಯುದಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ನೀರಿಗೆ 'ಜೀವನ' ಎಂಬುದೊಂದು ಪರ್ಯಾಯ ಪದವಿದೆ, ಹರಿಯುವ ನದಿಯಂತೆಯೇ ಜೀವನ ವಾಹಿನಿಯೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದುದು. ಚಲಿಸುವ ನದಿಯಂತೆ ಕಾಲವೂ ನಿರವಧಿಯಾದುದು, ಕಾಲದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯವೆಂಬುದು ವರ್ತಮಾನವಾಗಿ ವರ್ತಮಾನ ಭೂತವಾಗಿ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನದಿಯೆಂಬುದು ಕಾಲಕ್ಕೊಂದು ಸಮರ್ಥ ರೂಪಕವೆನ್ನಬಹುದು.

■ ವೈ ನತೇಯ

ಮಾತೇ ಮತ್ತು

★ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಯಜಮಾನರಾಗಬೇಡಿ. ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರು ಯಜಮಾನರಾಗಲಿ. ಆದರೆ ಅವರು ಹಿಟ್ಟರ್ ಆಗಬಾರದು.
-ಮುನಿಶ್ರೀ ತರುಣ ಸಾಗರ್ ಜಿ

★ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವವರು ಅತಿಯಾದ ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಮರೆಮಾಚುತ್ತಾರೆ.
-ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹ

★ ವಿವಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮೋಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಟಿಪಿಯ ಹಾಲಿವುಡ್ ಸೆಲೆಬ್ರಿಟಿಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಾಂಧವ್ಯಗಳು ಇದೇ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ.
-ಪ್ರೀತಿಶ್ ನಂದಿ

★ ಕಾಲ- ದೊಡ್ಡ ಗುರು; ದುರದೃಷ್ಟವೆಂದರೆ ಅದು ಎಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ.
-ಫ್ರಾಂಕ್ಲಿಸ್ ಬರ್ನ್ ಯಾಚ್

★ 'ಕಾಲ' ಮತ್ತು 'ತಾಳ್ಮೆ' ಎಲ್ಲ ಯೋಧರಿಗಿಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳು.
-ಲಿಯೋ ಟಾಲ್ ಸ್ಟಾಯ್

★ ಮಣಿಯೆಲೆನ್ನ ಶಿರವು ನಿನ್ನ ಚರಣ ಧೂಲಿ ತಲದಲ್ಲಿ, ಎನ್ನ ಅಹಂಕಾರವೆಲ್ಲ ಮುಳುಗಲಶ್ರ ಜಲದಲ್ಲಿ.
-ಕುವೆಂಪು

★ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ವಿಳಂಬ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಮೂರು ಗಂಟೆ ಮೊದಲಾಗುವುದು ಲೇಸು.
-ವಿಲಿಯಂ ಶೇಕ್ಸ್ ಪಿಯರ್

★ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಲಹೆಗಾರ ಕಾಲವೇ. ಅದರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ನಡೆ.
-ಫ್ಲೊ ಟಾರ್ಕ್

★ ದಿನಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ಹೆಸರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ. ದಿನ ಕೇವಲ ದಿನವಾಗಿ, ಕಾಲ ಕೇವಲ ಕಾಲವಾಗಿ ಮೊದಲಾದವು.
-ಎಚ್.ನರಸಿಂಹಯ್ಯ

★ ಮರದಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳು ಬರುವಂತೆ ಕಾವ್ಯ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಬರಿದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಬರದೇ ಇರುವುದೇ ಲೇಸು.
-ಜಾನ್ ಕೀಟ್ಸ್

★ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಾಯಲಾರದವನು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಳಿಯಲಾರ.
-ತರಾಸು

★ ಯಾರ ದುಃಖದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ, ಸುಖದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಕಾಲ ಗಮನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ಆ ಸೂತ್ರ ಚಾಲಕನ ಅಣತಿಯಂತೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಉರುಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.
-ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ

★ ಪ್ರತಿ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತು ಎಂದು ಹಲುಬುವ ಕೆಲವರು ಇದ್ದೇ ಇರುವ ಹಾಗೆ, ಕಾಲವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರವಾಹ ದೊಡನೆ ಈಜಿ ಹೋಗುವ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.
-ಎಂ.ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

★ ಚುನಾಯಿತ ಸರ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಅವಧಿಗೆ ಮುಂಚೆ ವಜಾ ಮಾಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುವ ಚಳವಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ದ್ವೇಷಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸದರು ಹಾಗೂ ಶಾಸಕರನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಆಳುವ ವರ್ಗ- ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡದವರು.
-ಜೋ ಎಲ್ಲರ್

★ ಕಾವ್ಯದ ಶರೀರ ಮಾತು; ಆದರೆ ಮಾತೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ.
-ತೀನಂತ್ರೀ

★ ಕಾಲೇಜುಗಳು ದಡ್ಡರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ದಡ್ಡರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತವೆ.
-ಹೋರೇಸ್ ಲೋರಿಮರ್